

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ombildning av Universitetens servicecenter till aktiebolag

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 en proposition med förslag till lag om ombildning av Universitetens servicecenter till aktiebolag (RP 140/2009 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Matti Hietanen och projektchef Kirsi Torvinen, undervisningsministeriet

- direktör Ulla Kauppi, CERTIA Universitetens servicecenter
- utredningschef Arttu Juuti, Konkurrensverket
- planerings- och finansieringschef Tarja Särkkä, Lapplands universitet
- prorektor Rauli Svento, Uleåborgs universitet
- avdelningschef Päivi Mäntysaari, Tammerfors universitet
- rektor Matti Pursula, Finlands Universitetsrektors råd
- ordförande Kerttu Pellinen, Universitetens och forskningssektorns personalförbund
- avtalsfunktionär Sari Jokinen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om ombildning av Universitetens servicecenter till aktiebolag. Bolagsbildningen sammanhänger med universitetsreformen. Genom den föreslagna lagen bemyndigas statsrådet att till det aktiebolag som bildas överlåta den egendom och verksamhet som kontrolleras av Universitetens servicecenter. Aktiebolagets verksamhetsområde avses omfatta produktion av stödservice för ekonomi- och personalförvaltning och annan

stödservice samt tillhörande annan affärsverksamhet. Personalen vid Universitetens servicecenter övergår till anställning i aktiebolaget. Samtidigt upphävs förordningen om Universitetens servicecenter.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 maj 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och utredning till utskottet anser utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker förslaget utan ändringar men med följande anmärkningar.

Allmänt

Genom ombildningen av Universitetens servicecenter till ett aktiebolag och genom vissa andra finansiella arrangemang skapas av servicecentret en intresseenhet i anslutning till universiteten som ägs och utnyttjas av de självständiga universitet som bildas i enlighet med den nya universitetslagen (558/2009). Universiteten kan därmed upphandla service hos servicecentret utan att konkurrensutsätta upphandlingen i enlighet med lagen om offentlig upphandling (348/2007). Det är frivilligt för universiteten att bli kunder hos servicecentret och av propositionen framgår att elva universitet i samband med beredningen har förbundit sig att anlita centrets tjänster. Ett av målen med reformen är att trygga kvalitativa och kostnadseffektiva tjänster och att hitta nya möjligheter att finansiera servicecentrets investeringar samt utveckla dess affärsverksamhet och service.

Varje universitet kan självständigt avgöra i vilken utsträckning det lönar sig att överföra funktioner till det nya bolaget. Bolaget har möjligheter att producera tjänster inom personal- och ekonomiförvaltningen och därmed lösgöra universitetets egna resurser för annat bruk. Bolagets viktigaste produkt är dess system för ekonomi- och personalförvaltning, det s.k. SAP-systemet, som har utvecklats ända sedan 2008 uttryckligen med tanke på universiteten och vars första fas kan tas i bruk från början av 2010. Avsikten är att utnyttja informationssystemet för ekonomi- och personalförvaltningen för att bygga upp en högklassig infrastruktur för universiteten. En sådan kommer att behövas för ledningen av de nya, ekonomiskt självständiga universiteten. Enligt information till utskottet är just denna informationssystemsservice ett viktigt

skäl för många universitet att delta i bolagsbildningen. Utskottet understryker att universitetens nya ekonomiska status ställer stora krav på universitetets ledning och på hur ekonomin och administrationen ordnas. Enligt utskottets bedömning är det inte ekonomiskt rimligt att universiteten anskaffar och underhåller egna dyra informationssystem för ekonomi- och personalförvaltning. På lång sikt kommer det att bli besparingar för ägarkunderna när de utnyttjar servicecentrets tjänster.

När servicecentret nu inleder sin verksamhet i aktiebolagsform kommer det till en början att ha endast universitet som kunder. När verksamheten har kommit i gång är det möjligt att utvidga kundkretsen till yrkeshögskolor, forskningsorganisationer samt stiftelser och fonder som stöder universitetens verksamhet. De eventuella nya kunderna kunde bli delägare genom att staten säljer sina egna aktier till dem. Enligt utskottet förefaller det rationellt att i framtiden utvidga kund- och ägarbasen särskilt med inriktning på yrkeshögskolorna.

Bolagets ägarstruktur

Enligt förslaget övergår universitetens servicecenter och affärsverksamhet till det under bildning varande bolaget genom en apport om 10–12 miljoner euro. Utöver detta föreslås staten anvisa bolaget nytt kapital om 4 miljoner euro och universiteten förväntas investera en lika stor summa. Om detta mål uppfylls får de universitet som blir aktieägare sammanlagt 80 procent av bolagets aktiestock. Utskottet konstaterar att de universitet som deltar i projektet med en relativt liten insats kommer att förvärva en egendom om ungefär 20 miljoner euro räknat i balansvärde. När bolagets verksamhet stabiliserats kan man förvänta sig att värdet av universitetens aktier stiger ytterligare.

Avsikten är att statens ägarskap i Certia Oy ska bestå endast för en kort tid. I 2010 års budgetförslag (RP 138/2009 rd) föreslås på moment 29.01.88 (Aktieförvärv) 4 miljoner euro för ombildande av servicecentret till ett aktiebolag. En

bindande förutsättning för att anslaget ska få användas är de förpliktelser som ingår i aktieägaravtalet, enligt vilket de andra aktieägarna i bolaget förbinder sig att lösa in de statsägda aktierna till det ursprungliga teckningspriset senast under 2012, om staten inte har avstått från dem före det. Från universitetens sida har man tolkat detta som en situation motsvarande tvångsinlösen. I den kompletteringsproposition som offentliggjordes den 12 november och som ska lämnas till riksdagen (RP 241/2009 rd) har de ovan nämnda villkoren för anslagsanvändningen modifierats. Parterna förväntas nu i aktieägaravtalet komma överens om de förfaranden genom vilka man garanterar att staten kan lösgöra sig från bolaget för minst det teckningsbelopp för aktierna som har betalats från detta moment. Det här innebär att man i aktieägaravtalet kan beakta även andra ägararrangemang än inlösning av statens aktier. I kompletteringspropositionen föreslås det dessutom att staten ska komma loss från bolaget före utgången av 2014. Enligt utredning till utskottet är avsikten med ändringarna att skapa bättre förutsättningar för en överenskommelse mellan aktieägarna om på vilket sätt staten ska lösgöras från bolaget. Enligt utredning ska man i fortsättningen också förhandla om att sänka delägaruniversitetens andel av kapitaliseringen från tidigare 4 miljoner euro till 3 miljoner euro.

Utskottet anser det ändamålsenligt att staten lösgörs från det nya bolaget på ett sätt som avtalar mellan alla aktieägare. De ändringar av villkoren som anförs i kompletteringspropositionen är motiverade eftersom ett aktieägaravtal är ett avtal om rättshandlingar med juridiskt jämbördiga parter. Det inlösningstvång som staten ensidigt gick ut med står inte i samklang med universitetens nya, självständiga juridiska status.

Personalens ställning

I juni 2009 fanns det sammanlagt 94 anställda vid universitetens servicecenter, varav hälften i tjänsteförhållande. Ombildandet av centret till ett aktiebolag påverkar inte direkt personalens antal men i takt med att verksamheten utvidgas gör man den bedömningen att personalbehovet ökar. Med tanke på vilka uppgifter som övergår

från universiteten till servicecentret stöder man tanken på att universitetens personal ska övergå med uppgifterna. Detta ska i första hand ske frivilligt och de anställda uppmuntras att vara beredda på att byta arbetsgivare inom sitt eget pendlingsområde. Enligt utredning till utskottet har från universiteten övergått inalles 39 personer genom tjänsteöverföring eller ett öppet anställningsförfarande.

Enligt propositionsmotiven ingår universitetens servicecenter en avsiktsförklaring om villkoren i anställningsförhållandet i aktiebolaget med varje förening som representerar personalen. Arbetsavtal ingås med personalen innan tjänsteförhållandena upphör så att anställningsförhållandet är tryggt utan avbrott. Aktiebolaget ska bereda sitt lönesystem och andra belöningsystem tillsammans med personalorganisationerna utifrån de mål som uppställs för förhandlingarna. Avsikten är att parterna ska enas om anställningsvillkoren redan innan bolaget bildas. På de anställdas ställning tillämpas därutöver vad som bestäms i statsrådets principbeslut om ordnande av statsanställdas ställning vid organisationsförändringar (VM 9/01/2006). Dessutom har man tillsammans med företrädare för universiteten utformat personalpolitiska principer för undervisningsministeriets servicecenter (Undervisningsministeriets publikationer 2007:29). Utskottet understryker att de principer som lagts fram ovan om personalens ställning bör omsättas i praktiken. När ett statligt räkningsverk ombildas till ett bolag är det viktigt att komma ihåg betydelsen av en framgångsrik personalpolitik, särskilt i övergångsfasen. En kompetent och motiverad personal är en kritisk framgångsfaktor i det nya företags verksamhet. Det är därför viktigt att arbetstagarnas ställning garanteras i övergångsfasen och att en god förhandlingskontakt upprätthålls mellan arbetsgivaren och arbetstagarna.

Ombildandet av centret till ett bolag innebär att personalen övergår från statens pensionssystem till det privata pensionssystemet. För de som varit länge anställda i staten innebär detta förändringar i pensionsvillkoren, som kompenseras genom en tilläggs pensionsförsäkring som

bolaget tecknar. Avsikten är enligt propositionen att staten ska kompensera bolaget för denna kostnad.

Enligt utskottet är det nödvändigt att staten deltar i kostnaderna för tilläggspensionsskyddet för den överförda personalen och att pensionsförsäkringens villkor motsvarar personalens gällande pensionsvillkor. Utskottet föreslår ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Förslag till beslut

Kulturutskottet föreslår

att lagförslaget godkänns utan ändringar och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att staten deltar i kostnaderna för det tilläggspensionsskydd som ska tecknas för den personal som övergår till det nya bolaget och att villkoren i tilläggspensionsskyddet motsvarar gällande pensionsförmåner.

Helsingfors den 13 november 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Tuomo Hänninen /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Paavo Arhinmäki /vänst
Timo Heinonen /saml
Elsi Katainen /cent
Anneli Kiljunen /sd

Sanna Lauslahti /saml
Mikaela Nylander /sv
Lauri Oinonen /cent
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Leena Rauhala /kd
ers. Ilkka Kantola /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.